

นักวิจัยทุกสาขาจำเป็นต้องใช้ห้องสมุดเพื่อศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ต้องการศึกษา เพราะห้องสมุดเป็นแหล่งรวบรวมสรรพวิชาความรู้ ใต้แสงพิมพ์ ทุนฉบับตัวเขียน ตลอดจนวัสดุต่าง ๆ แม้นักวิจัยที่ใช้วิธีการวิจัยแบบทดลองก็จำเป็นต้องศึกษาเรื่องราวจากห้องสมุดก่อนกำหนดลำดับขั้นของแผนงานในห้องปฏิบัติการหรือในห้องทดลอง สำหรับนักวิจัยที่ใช้วิธีการวิจัยแบบอื่น ๆ เช่น วิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) ก่อนที่จะทำการวิจัยจำเป็นจะต้องศึกษางานวิจัยและบทความวารสารที่มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ต้องการวิจัย ศึกษาวิทยานิพนธ์ทั้งระดับปริญญาบัณฑิต มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิต ของประเทศไทยและต่างประเทศให้ทราบถึงงานวิจัยที่คืบหน้าแล้ว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าปัญหาที่มีลักษณะคล้ายกัน นักวิจัยจึงจำเป็นต้องใช้ห้องสมุดประกอบการวิจัยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้วิจัยในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ซึ่งเป็นวิชาที่ต้องศึกษาเกี่ยวกับงานในห้องสมุดโดยตรง จำเป็นต้องใช้ห้องสมุดในการวิจัยเป็นส่วนใหญ่

ผู้ใช้ห้องสมุดเพื่อการวิจัยมักจะประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้หนังสือและวัสดุในห้องสมุด การบริการของห้องสมุด การไม่ให้ความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ในห้องสมุด ค่านอาคารสถานที่และอื่น ๆ อีก มากบ้างน้อยบ้าง ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะเป็นอุปสรรคทำให้ทำงานไม่ได้เต็มที่

นักวิจัยวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นนิสิตระดับปริญญาโท ซึ่งต้องเรียบเรียงวิทยานิพนธ์เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโททางวิชาบรรณารักษศาสตร์ ปัจจุบันมีสถาบันการศึกษา 2 แห่งที่ผลิตมหาบัณฑิตทางด้านวิชาบรรณารักษศาสตร์ คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

งานวิจัย เรื่องนี้มุ่งที่จะวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ในการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุด เพื่อประกอบการวิจัยของนักวิจัยวิชาบรรณารักษศาสตร์ ที่จบการศึกษาและกำลังศึกษาอยู่ใน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2507-2516 เพื่อนำผลการวิเคราะห์ ปัญหาไปเป็นแนวทางสำหรับผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดที่ผู้วิจัยวิชาบรรณารักษศาสตร์ ใช้ อยู่ได้นำไปพิจารณาแก้ไขปรับปรุงห้องสมุดให้สนองความต้องการของนักวิจัยอย่างสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่สามารถทำได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้

เศรษฐพร คุศรีพิทักษ์¹ ได้ศึกษาเรื่อง "สภาพและปัญหาการวิจัยจากเอกสารทางราชการ" เมื่อปี พ.ศ. 2511 เพื่อเป็นวิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต เสนอต่อคณะ รัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักวิจัยได้พบ ปัญหาและอุปสรรคในการใช้เอกสารทางราชการ คือ เอกสารทางราชการไม่ได้พิมพ์เผยแพร่ อย่างกว้างขวาง การค้นคว้าเรื่องราวจากเอกสารทางราชการไม่สะดวกเนื่องจากการ เก็บรักษาและไม่มีหอบรรณสารทำหน้าที่เก็บรักษาเอกสารทางราชการที่สำคัญ ๆ ความ สัมพันธ์และการติดต่อระหว่างนักวิจัยกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเอกสารทางราชการ ความ ไม่สะดวกในการใช้เอกสารทางราชการเนื่องจากการรักษาความลับของทางราชการ หน่วยงานที่พิมพ์เอกสารทางราชการกระจุกกระจายไม่มีหน่วยงานเฉพาะสำหรับรวบรวมและ เก็บรักษาเอกสารเฉพาะเหล่านี้ การพิมพ์เอกสารประเภทนี้มีคุณภาพและมาตรฐานต่ำ จึงมี ข้อผิดพลาดหลายแห่ง

การวิจัยของ เศรษฐพร คุศรีพิทักษ์ เป็นการวิจัยปัญหาการใช้สิ่งพิมพ์เพียงประเภท เดียวในการวิจัย คือ สิ่งพิมพ์ประเภทเอกสารทางราชการ และไม่ได้จำกัดประเภทวิชาของ การวิจัย

¹ เศรษฐพร คุศรีพิทักษ์, "สภาพและปัญหาการวิจัยจากเอกสารทางราชการ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2510) (อัดสำเนา).

ส่วน จรินทร์ สกุดถาวร² ได้เรียบเรียงปฏิญยานิพนธ์เพื่อเสนอต่อวิทยาลัยวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตามหลักสูตรปฏิญญาการศึกษาฉบับที่ 2514 เรื่อง "การสำรวจหนังสืออ้างอิงและปัญหาเกี่ยวกับการใช้หนังสืออ้างอิง ในการทำปฏิญยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา" ซึ่งทำการวิจัยจำกัดประเภทวิชา คือเฉพาะวิชาการศึกษาศาสตร์ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น แต่ไม่ได้จำกัดประเภทสิ่งพิมพ์แบบของเศรษฐกิจ คุรุวิพัตน์ คือสำรวจการอ้างอิงสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ในปฏิญยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต แต่ละสาขาวิชาหนังสือและวารสารอะไรบ้าง และตรวจสอบว่าห้องสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และห้องสมุดของสถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็กมีหนังสือและวารสารเหล่านั้นหรือไม่ มากน้อยเพียงไร รวมทั้งสำรวจปัญหาเกี่ยวกับการใช้หนังสือและวารสารเพื่ออ้างอิงในปฏิญยานิพนธ์ โดยผู้วิจัยคือ จรินทร์ สกุดถาวร ได้สำรวจการอ้างอิงจากเชิงอรรถและบรรณานุกรมของปฏิญยานิพนธ์จำนวน 130 ฉบับ และส่งแบบสอบถามไปยังผู้ที่สำเร็จปริญญาการศึกษาฉบับที่ 2514 จากวิทยาลัยวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2500-2512 เพื่อสำรวจปัญหาเกี่ยวกับการใช้หนังสือและวารสาร ผลการวิจัยปรากฏว่า ปฏิญยานิพนธ์ส่วนใหญ่อ้างอิงจากหนังสือและวารสารภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาไทย หนังสือและวารสารที่ใช้อ้างอิงส่วนใหญ่อยู่ในห้องสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และห้องสมุดสถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก ปัญหาและอุปสรรคที่มีค่าสำคัญอยู่ในเกณฑ์สูงของผู้ที่ทำปฏิญยานิพนธ์ ได้แก่ การอ่านหนังสือและวารสารเป็นภาษาอังกฤษ หนังสือที่ส่งคืนห้องสมุดแล้วเวียนกลับชั้นชั้นช้าเกินไป ห้องสมุดไม่มีหนังสือเล่มที่ต้องการ และจำนวนวารสารแต่ละชนิดมีน้อยเกินไป

²จรินทร์ สกุดถาวร, "การสำรวจหนังสืออ้างอิงและปัญหาเกี่ยวกับการใช้หนังสืออ้างอิงในการทำปฏิญยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา, 2515) (อัครา).

จากรุพร สัทธาธิก³ ได้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2515 เรื่อง "ปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดเพื่อการวิจัยในประเทศไทย" งานวิจัยเรื่องนี้ต่างจาก 2 เรื่องแรก คือ ผู้วิจัยได้สำรวจการใช้เอกสารอ้างอิงทุกประเภท และสำรวจปัญหาการใช้เอกสารเหล่านี้ของผู้วิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และการศึกษา โดยไม่ได้กำหนดความเป็นปัญหาที่เกิดจากการใช้ห้องสมุดใดโดยเฉพาะ และไม่มี การสำรวจว่าห้องสมุดใดมีหนังสือและวัสดุที่ใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์มากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยได้สำรวจการใช้เอกสารอ้างอิงในการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ 150 ฉบับ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างและส่งแบบสอบถามเพื่อสำรวจปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุอุปกรณ์ห้องสมุดแก่ตัวแทน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่สำเร็จปริญญาโทแล้ว 150 คน และกลุ่มที่กำลังเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ในปี 2512 อีก 150 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักวิจัยใช้หนังสือทั่ว ๆ ไปประกอบการค้นคว้าเป็นอันดับหนึ่ง วารสารและหนังสือพิมพ์เป็นอันดับสอง สิ่งพิมพ์รัฐบาลเป็นอันดับสาม ส่วนหนังสืออ้างอิงใช้น้อยกว่าสิ่งพิมพ์ประเภทอื่น และใช้เอกสารภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาไทย นักวิจัยมีปัญหาในการศึกษาเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ ปัญหาไม่ทราบแหล่งค้นคว้าที่แท้จริง และปัญหาหนังสือที่ต้องการใช้มีผู้นั่งไขว่คว้า ปัญหาเกี่ยวกับตัวอาคารและบริการของห้องสมุด รวมทั้งการเรียบเรียงผลงานวิจัยนั้นไม่มีปัญหา ปัญหาที่แตกต่างกันของนักวิจัยนั้นขึ้นอยู่กับสาขาที่ทำกรวิจัยว่า มีเอกสารค้นคว้าเพียงพอหรือไม่ และขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ในด้านการใช้ห้องสมุด ตลอดจนพื้นฐานความรู้ภาษาอังกฤษของผู้วิจัยว่ามีมากน้อยเพียงใด

ศูนย์วิทยุวิทยุวิทยุ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³จากรุพร สัทธาธิก, "ปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดเพื่อการวิจัยในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515) (อัครสำเนา).

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ความมุ่งหมายของการวิจัยเรื่องนี้ เพื่อต้องการศึกษาปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดและปัญหาการใช้ห้องสมุดของนักวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ เฉพาะของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัญหาที่นำมาวิจัยในเรื่องนี้ได้แก่ ปัญหาการใช้หนังสือ หนังสืออ้างอิง สิ่งพิมพ์รัฐบาล วารสารและจุลสาร รวมทั้งความเหมาะสมของบริการและอาคารสถานที่ของห้องสมุด และสำรวจว่า นักวิจัยได้ใช้หนังสือและอุปกรณ์ใดมาอ้างอิงบ้าง เพื่อห้องสมุดจะได้จัดหาสิ่งเหล่านี้ให้เพียงพอ

ขอบเขตของการวิจัย

ข้อมูลที่น่าสนใจวิเคราะห์เป็นปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดที่ใช้ประกอบการวิจัยวิชาบรรณารักษศาสตร์ของผู้นำสำเร็จปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2507-2516 ศึกษาปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดจากการสำรวจบรรณานุกรมที่ใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้ประชากรทั้งหมด สำรวจปัญหาการใช้ห้องสมุดด้วยวิธีการส่งแบบสอบถามแก่ผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้วทั้งหมด นั่นคือส่งไปยังผู้ที่เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ซึ่งได้รับการสำรวจบรรณานุกรมที่ใช้อ้างอิงมาแล้วทุกคน และส่งแบบสอบถามชุดเดียวกันนั้นไปยังผู้ที่กำลังเรียบเรียงข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในปีการศึกษา 2517 ทุกคนเช่นกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยเรื่องนี้

เนื่องจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต เป็นแห่งแรกในประเทศไทย คือตั้งแต่ พ.ศ. 2507 จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 10 กว่าปีแล้ว ฉะนั้นการวิจัยปัญหาที่ผู้วิจัยวิชาบรรณารักษศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ประสบตั้งแต่สมัยเริ่มต้นการวิจัยจนถึงปัจจุบันนี้คงจะมีผลทำให้ผู้บริหารห้องสมุดและบรรณารักษ์ห้องสมุดที่เกี่ยวข้องกับวิชาบรรณารักษศาสตร์ รวมทั้งแผนกวิชาที่เปิดสอน ได้ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ที่นักวิจัยวิชาบรรณารักษศาสตร์ประสบในการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุด

แล้วใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบายการสอน รวมทั้งการจัดหาหนังสือและวัสดุอุปกรณ์ห้องสมุดให้สมบูรณ์และเพียงพอต่อความต้องการของนักวิจัยในรุ่นต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

สำรวจจำนวนวิทยานิพนธ์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งหมด 31 เล่ม สํารวจรายชื่อผู้ที่เสนอหัวข้อวิทยานิพนธ์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ทั้งหมด 31 คน และบัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติแล้วและกำลังอยู่ในระหว่างการเรียบเรียงทั้งหมด 31 คน ใหญ่เขียนวิทยานิพนธ์สำเร็จแล้วทั้งหมดเป็นตัวอย่างประชากรในการออกแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดในการวิจัยในกลุ่มที่สำเร็จการศึกษาแล้ว และใหญ่ที่กำลังเรียบเรียงข้อมูลอยู่ทั้งหมดเป็นตัวอย่างประชากรในกลุ่มที่กำลังเรียบเรียงข้อมูลตอบปัญหาเช่นเดียวกับผู้ตอบในกลุ่มที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือวิธีการและปัญหาการใช้หนังสือและห้องสมุดในการวิจัยวิชาบรรณารักษศาสตร์ จากหนังสือบทความวารสาร และสิ่งพิมพ์ทุกประเภท เพื่อเป็นภูมิหลังในการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ และใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยวิชาบรรณารักษศาสตร์ ทั้งสองกลุ่มที่จัดไว้เพื่อการสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการใช้หนังสือดังกล่าว แล้วสำรวจบรรณานุกรมที่ใช้อย่างอิงในวิทยานิพนธ์ที่เป็นตัวอย่างประชากรเพื่อวิเคราะห์ประเภทหนังสือและวัสดุห้องสมุดที่ใช้ในการเขียนวิทยานิพนธ์ โดยเสนอค่าเป็นร้อยละ และสร้างแบบสอบถามชนิดประเมินค่า (Rating Scale) เกี่ยวกับปัญหาการใช้วัสดุเหล่านั้นในการวิจัย และเสนอปัญหาที่เก็บรวบรวมได้เป็นค่าเฉลี่ยน้ำหนักของปัญหา โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left[\frac{\sum fx}{N} \right]^2}$$

ความจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากระยะเวลาผ่านไปหลายปี ผู้วิจัยทางบรรณารักษศาสตร์บางคนอาจลืม
ปัญหาเหล่านี้ไปบ้าง คำตอบที่ได้จึงอาจจะไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เดี๋ยวนัก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย